

ispitni centar

**PRAVA
MJERA
ZNAŃJA**

DRŽAVNO TAKMIČENJE 2017.

ŠIFRA UČENIKA

SREDNJA ŠKOLA

ISTORIJA

UKUPAN BROJ OSVOJENIH BODOVA

Test pregledala/pregledao

Podgorica, 20..... godine

UPUTSTVA ZA TAKMIČARE:

- svi takmičare počinju rad na testu u isto vrijeme i u istoj prostoriji,
- svaki takmičar sjedi sam u školskoj klupi,
- test traje sat i po (90 minuta),
- zabranjeno je lažno predstavljanje takmičara,
- zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona tokom rada na testu,
- zabranjeno je pričati sa drugim takmičarima dok test traje,
- na klupi takmičar može da ima samo odštampan test sa pitanjima, hemijsku olovku (jednu u rezervi),
- kontrolori na testu mogu takmičarima dozvoliti da na klupi drže flašu sa vodom i papirne maramice ako procijene da je to neophodno,
- test se popunjava isključivo hemijskom olovkom (plavo ili crno mastilo),
- zabranjeno je prepravljavanje već datih odgovora, jednom upisani odgovor ili zaokruženi odgovor ne smije se prepravljati, u slučaju da se to uradi odgovor neće biti priznat,
- prije početka testa kontrolor je dužan da takmičarima saopšti pravila rada na testu i ponašanja u učionici,
- kontrolor upisuje poene i vrši druge intervencije prilikom ocjenjivanja testa hemijskom olovkom (crveno mastilo).

Dragi takmičari,

prije početka izrade testa pažljivo pročitajte svako pitanje, potom ih rješavajte.

Želimo Vam puno uspjeha u radu.

Pitanja za test iz istorije za 2017. godinu.

1. U državama Stare Grčke živjelo je i stvaralo više poznatih vajara, skulptora, pjesnika i filozofa. **Pored naziva djela upiši imena njihovih autora:**

- a) „Diskobol” (bacač diska) - **Miron**
b) „Dorifor” (kopljonoša) - **Poliklet**
c) *Periklova biografija* - **Plutarh**
d) *Okovani Prometej* - **Eshil**

(4 boda)

2. Rimljani su imali mnogobožačku religiju u kojoj je svako božanstvo bilo povezano sa određenom pojavom ili pojmom. U ovom zadatku nađi vezu bogova/boginja sa pojavom ili pojmom.

Prenesite povezivanja na linijama ispod tako da se pored broja iz prve kolone upiše na liniji njegovo par-slovo iz druge kolone. Napomena: jedna alternativa u desnoj koloni je višak.

1. Merkur	A. boginja mudrosti
2. Mars	B. bog rata
3. Dijana	C. boginja lova
4. Minerva	D. bog vina i veselja
5. Bah	E. bog trgovine
	F. boginja pravde

1. **E**
2. **B**
3. **C**
4. **A**
5. **D**

(5 bodova)

3. Dopuni rečenicu sa po jednom riječju na praznim linijama:

Vukanovo jevanđelje je **ćirilični** rukopis, napisan na 189 pergamentnih listova, nastao u **XIII** vijeku. Iako se naziva Vukanovim jevanđeljem nije utvrđeno da li je pisano za njega ili njegovog brata **Stefana (Prvovjenčanog Nemanjića)**.

(3 boda)

4. Dopuni rečenicu traženim odgovorima na praznim linijama:

Manastir Morača je zadužbina **Stefana (Vukanovog) Nemanjića**, podignut je u **XIII** vijeku. U njemu je naslikana jedna od najpoznatijih fresaka naziva: „**Gavran hrani sv. Iliju**“.

(3 boda)

5. U srednjovjekovnoj nemanjićkoj državi zetski primorski gradovi, zbog svoje ekonomske i kulturne važnosti, imali su poseban položaj.

Jedan od njih je i Kotor, čiji značaj se ogledao i u postojanju brojnih gradskih institucija i u izgradnji značajnih sakralnih građevina.

Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- a) katedrala Sv. Tripuna je izgrađena u XII v. u stilu **romanike** ;
- b) gradski statut donijet je u **XIV v** ;
- c) u XIVv. iskovan je srebrni novac koji se zvao **floral** ;
- d) gramatikalna škola osnovana je u **XIII v**;

(4 boda)

6. Krstaški ratovi su bili osvajački pohodi feudalne klase Zapadne Evrope (XI-XIII v) vođeni protiv muslimana Bliskog i Srednjeg Istoka. Cilj im je bio da zaustave širenje islama, stave pod hrišćansku kontrolu „sveta mjesta“, osvoje bogate teritorije Bliskog i Srednjeg Istoka i otvore nove trgovačke puteve.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore.

- a) poziv krstašima da otpočnu sveti rat i pokrenu Prvi krstaški rat upućen je na Saboru u Klermonu od strane pape **Urban II**;
- b) kako se zvala glavna krstaška država osnovana na Bliskom istoku završetkom Prvog krstaškog rata? **Jerusalimska kraljevina**;
- c) kako se zvao treći po redu krstaški viteško-monaški red osnovan na Bliskom istoku nakon reda „Jovanovaca“ i „Templara“ **Tevtonski viteški red**;

(3 boda)

7. Postepene promjene u shvatanju uloge čovjeka u društvu i iskazani otpor prema srednjovjekovnom pogledu na svijet, širenje pismenosti, razvoj gradova i porast bogatstva u Evropi XIV-XVI v. doveo je do pojave humanizma i renesanse u sjevernoj Italiji. Taj period iznjedrilo je brojne kulturne stvaraoce (naučnike, slikare, filozofe, vajarne, arhitekte, književnike itd). **Na linijama upišite imena autora nekih poznatih djela.**

- a) djelo *Istorija Firence* napisao je **Nikolo Makijaveli** ;
- b) djelo *Oslobođeni Jerusolim* napisao je **Torkvato Taso** ;
- c) sliku „Četiri jahača apokalipse“ naslikao je **Albreht Direr** ;
- d) sliku „Atinska škola“ naslikao je **Rafael Santi** ;

(4 boda)

8. Tokom duge vladavine Sulejmana I Veličanstvenog Osmansko carstvo je bilo na vrhuncu moći. **Nasumično dolje navedene događaje bitne u periodu vladavine Sulejmana I Veličanstvenog poređaj hronološkim redosledom upisujući na linijama pored rednog broja početna slova koja stoje ispred ponuđenih događaja:**

- A) obnova Pećke patrijaršije;
- B) osvajanje Budima;
- C) prvi pohod na Beč;
- D) osvajanje Bagdada;
- E) osnivanje Temišvarskog pašaluka

- 1) **B**
- 2) **C**
- 3) **D**
- 4) **E**
- 5) **A**_____

(4 boda)

9. Reformacija je vjerski pokret koji se javio u Srednjoj Evropi, u početku u Njemačkoj, da bi se kasnije proširio na zemlje Zapadne i Sjeverne Evrope. U tom pokretu javili su se zahtjevi za političkim i socijalnim reformama, dok su rastuće podjele između katolika i protestanata izazvale vjerske ratove skoro čitav vijek a koji su okončani završetkom Tridesetogodišnjeg rata. **Nasumično dolje navedene četiri faze (perioda) Tridesetogodišnjeg rata poređaj hronološkim redosledom upisujući na linijama pored rednog broja početna slova koja stoje ispred ponuđenih događaja:**

- a) danski period rata,
- b) švedski period rata,
- c) francusko-španski period rata,
- d) češki period rata.

- 1) **D**
- 2) **A**
- 3) **B**
- 4) **C**

(3 boda)

10. U XVII v. u gradovima Boke Kotorske dolazi do poleta u crkvenom graditeljstvu i prodoru baroka preko Venecije i Dalmacije. **Na linijama upiši tražene odgovore:**

Najočuvanija barokna cjelina Boke je grad **Perast**, u njemu se nalazi crkva **Sv. Nikole**, pored koje se nalazi toranj 55 m visine, crkva ima bogatu riznicu i veliki broj slika koje je naslikao jedini crnogorski barokni slikar po imenu **Tripko Kokolj**.

(3 boda)

11. Pažljivo pročitaj tekst.

“Ja, milošću Božijom i voljom narodnom, car najvećeg Carstva na Istoku, pozivam bratske i jednovjerne narode da se pridruže borbi koju namjeravam povesti protiv velikog Carstva koje ugrožava moje južne zemlje a koje vas vjekovima ugnjetava, drži u ropstvu i nameće vam drugu vjeru. Na preporuku mog odanog savjetnika i saradnika rodom iz Hercegovine, šaljem Vama čestiti vladiko, carsku gramatu i dvojicu oficira, da pripreme ustanak protiv zajedničkog neprijatelja.”

Napomena: tekst je izmišljen ali govori o stvarnom događaju i ličnostima koje su u njemu učestvovala. Na praznim linijama upiši tražene odgovore.

- a) koji car je uputio poziv na borbu? **Petar I Veliki Romanov** ,
- b) kojem vladici je upućen poziv? **Vladici Danilu Petroviću** ,
- c) ko je poznati carski saradnik porijeklom iz Hercegovine?
grof Sava Vladislavić ,
- d) kako se zovu oficiri (pukovnik) **Mihailo Miloradović** , i (kapetan) **Ivan Lukačević** koji su upućeni da organizuju ustanak? ,

(5 bodova)

12. Poljska država je u drugoj polovini XVIII v. izgubila svoju nezavisnost. U tom periodu tri velike sile učestvovala su u podjeli poljskih teritorija. **Na praznim linijama upiši tražene odgovore:**

- a) koliko je bilo podjela poljskih teritorija? **Tri** ,
b) koje tri države su učestvovala u podjeli poljskih teritorija? (2)

-**Pruska**;

- **Rusija** ;

- **Austrija (Habsburška monarhija)** .

(4 boda)

13. Pažljivo pročitaj tekst.

“Budući da sam vladar najvećeg Carstva na Zapadu a vi vladar najvećeg Carstva na Istoku, nakon višegodišnjih borbi i bitaka koje smo međusobno vodili, smatram da je nastupio čas u kome možemo učiniti kraj neprijateljstvu na obostranu korist. Nudim Vam diobu teritorija Carevine koja se prostire na tri kontinenta i koja je vaš vjekovni neprijatelj. Nudim Vam azijske i istočnobalkanske teritorije neprijateljske Carevine, zapadnobalkanske teritorije ponudićemo Carevini sa kojom ste kao saveznik ratovali protiv mene. Za sebe ću zadržati Siriju i Egipat. Nadam se Vašem pozitivnom odgovoru na moju velikodušnu ponudu tokom predstojećeg zajedničkog susreta na tlu Njemačke.”

Napomena: Ovaj tekst je izmišljen, ali govori o stvarnoj ponudi koju jedan vladar uputio drugom vladaru da bi proširili teritorije i uticaj svojih carevina na štetu treće carevine. Tvoj zadatak je da pokušaš da odgovoriš na nekoliko pitanja.

1. Na koja se dva vladara odnosi tekst?
Napoleon Bonaparta i Aleksandar I Romanov
2. Koje carstvo je predmetom podjele?
Osmansko Carstvo (Tursko carstvo),
3. Kojem carstvu su bile namijenjene zapadnobalkanske teritorije?
Habsburškom (Austrijskom) ,
4. U kojem gradu su se dva cara sreli i pregovarala o ponudi?
Erfurt.

(4 boda)

14. Tehnički i tehnološki razvoj u XIX v. zahvatio je sve oblasti privređivanja i sve proizvodne procese. Tada su po prvi put ostvareni neki od brojnih izuma i pronalazaka na polju nauke i tehnike.

Na linijama pored rednih brojeva upiši početna slova koja se nalaze ispred naziva izuma i pronalazaka za koja smatraš da odgovaraju njihovim autorima. Napomena: jedan izum/pronalazak u desnoj koloni ne pripada XIX v.

1) Henri Besemer	a) telefon
2) Tomas Edison	b) jednocjevni automatski mitraljez
3) Nikola Tesla	c) konvertor za livenje gvožđa i čelika
4) Graham Bel	d) avion
5) Hajrem Maksim	e) električna sijalica
	f) induktivni kalem

1) **C**

2) **E**

3) **F**

4) **A**

5) **B**

(5 bodova)

15. Godine 1820. u sastav Crne Gore ulaze:

Napomena: traži se samo jedan tačan odgovor, zaokruži slovo ispred odgovora za koji smatraš da je tačan.

A) Rovca i Morača

B) Piperi i Rovca

C) Bjelopavlići i Piperi

D) Bjelopavlići i Kuči

(1 bod)

16. U drugoj polovini XIX vijeka Evropom se proširio novi umjetnički i književni pravac – realizam.

Na linijama pored rednih brojeva upiši početna slova koja se nalaze ispred naziva djela za koja smatraš da odgovaraju njihovim autorima. Napomena: jedno djelo u desnoj koloni ne pripada epohi realizma.

1) Č. Dickens	a) <i>Ljudska komedija</i>
2) O. de Balazak	b) <i>Lovčevi zapisi</i>
3) I. Turgenjev	c) <i>Oliver Twist</i>
4) L. N. Tolstoj	d) <i>Sve će to narod pozlatiti</i>
5) F. Dostojevski	e) <i>Ajvanho</i>
6) L. Lazarević	f) <i>Sevastopoljske priče</i>
	g) <i>Zločin i kazna</i>

- 1. – C,
- 2. – A,
- 3. – B,
- 4. – F,
- 5. – G,
- 6. – D.

(6 bodova)

17. Na linijama upiši tačne odgovore: za vrijeme kojih vladara Crne Gore su donijeti sledeći zakonici:

- a) „Zakonik opšti crnogorski i brdski” **Petar I Petrović**
- b) „Opšti zemaljski zakonik” **knjaz Danilo Petrović**
- c) „Opšti imovinski zakonik” **knjaz Nikola I Petrović**

(3 boda)

18. U XIX v. i početkom XX v. velike kapitalističke evropske i svjetske sile ostvarile su brojna kolonijalna osvajanja.

Napomena: Na praznim linijama pored datuma kada su osvojene i naziva država koje su pretvorene u kolonije, upiši naziv države koja je vladala tom kolonijom.

- 1) 1882. Egipat je kolonija **V. Britanije**
- 2) 1884. Togo i Kamerun su kolonija **Njemačke** ,
- 3) 1912. Tripolis i Kirenajka su kolonija **Italije**,
- 4) 1898. Filipini su kolonija **SAD**,

(4 boda)

19. Period vladavine knjaza/kralja Nikole I Petrovića u Crnoj Gori obilježen je značajnim događajima u spoljnoj politici i društveno-ekonomskom razvoju. Ovdje ćemo od Vas tražiti odgovore na pitanja koja se tiču prvenstveno preobražaja koji je Crna Gora doživjela na polju kulture, prosvjete i arhitekture. **Na postavljena pitanja odgovorite upisivanjem odgovora na linijama:**

- 1) U Nikšiću je 1896. otvorena prva pivara u Crnoj Gori koja se zvala? **„Onogošt”**,
- 2) Prva željeznička pruga otvorena je 1909. na relaciji? **Bar-Virpazar**,
- 3) Radio-telegrafski saobraćaj otvoren je puštanjem u rad Radio-stanice na brdu Volujica koje godine? **1904. godine** ,
- 4) U kom gradu je podignuta prva zgrada za potrebe pozorišta? **Cetinju**
- 5) Godine 1871. na Cetinju je pokrenut prvi crnogorski list koji se zvao? **„Glas Crnogorca”**.

(5 bodova)

20. Koja država je nakon što je postala nezavisna na Versajskoj mirovnoj konferenciji, objavila rat sovjetskoj Rusiji 1920. i izvojevala pobjedu nad Rusijom?

Napomena: tvoj zadatak je da od četiri ponuđena odgovara upišeš tačan odgovor (naziv države) na praznoj liniji:

- a) Finska
- b) Litvanija
- c) Poljska**
- d) Estonija

_____ .

(1 bod)

21. Ideologija nacizma u Trećem rajhu počivala je, između ostalog, na jasno izraženom antisemitizmu i učenju o rasnoj supremaciji germanske rase nad ostalim narodima. Na pripadnike koja tri naroda/grupe naroda se ovakvo učenje najviše odnosilo?

Na praznim linijama upiši odgovore:

- a) **Jevreji,**
- b) **Sloveni;**
- c) **Cigani (Romi).**

(3 boda)

22. Politički život u periodu Kraljevine SHS (Jugoslavije) obilježen je i djelovanjem političkih partija. **Uz imena i prezimena nekih od istaknutih članova političkih partija na linijama dopiši i nazive stranke kojima su pripadali:**

16. 1) Anton Korošec - **Slovenska ljudska stranka,**
- 2) Stjepan Radić - **Hrvatska republikanska seljačka stranka**
- 3) Ljubo Davidović - **Demokratska stranka,**
- 4) Jovan Tomašević - **Komunistička partija.**

(4 boda)

23. U periodu od 1918. do 1941. Crna Gora se u Kraljevini SHS/Jugoslaviji privredno sporo razvijala što se ogledalo i u lošoj saobraćajnoj infrastrukturi. U tom periodu su igradene samo dvije željezničke pruge uskog kolosijeka.

Na praznim linijama pored godine kada su završene upiši na kojim relacijama su izgrađene željezničke pruge.

- a) 1927. godine - **Plavnica-Podgorica;**
- b) 1938. godine - **Nikšić-Bileća .**

(2 boda)

24. Kraljevina SHS je 1922. u administrativno-teritorijalnom pogledu podijeljena na oblasti a 1929. na banovine. Tim promjenama bila je obuhvaćena i teritorija Crne Gore.

Tvoj zadatak je da na praznoj liniji upišeš ime prvog bana Zetske banovine od četiri ponuđena odgovora:

- a) Milovan Džaković
- b) Ivan Pavićević
- c) general Krsto Smiljanić**
- d) Jefto Pavić

_____ .

(1 bod)

25. Drugi svjetski rat u Crnoj Gori i u Jugoslaviji obilovao je brojnim značajnim vojno-političkim događajima. **Tvoj zadatak je da na praznim linijama upišeš tražene odgovore:**

a) u kom gradu su Vlada, Vrhovna komanda Kraljevine Jugoslavije i predstavnici Dvora povlačeći se boravili od 13. do 15. aprila 1941. prije nego su avionima evakuisani za Grčku?

Nikšiću;

b) koje godine je održana Ostroška skupština uglednih rodoljuba Crne Gore u organizaciji NOP-a?

1942;

c) na kojem zasijedanju AVNOJ-a je donijeta odluka „o zabrani kralju Petru II Karađorđeviću da se vrati u zemlju“?

II zasijedanje AVNOJ-a 1943;

d) šifrovani naziv za vojni napad Njemačke na Jugoslaviju 1941. nosio je naziv?

„Direktiva br. 25“.

e) ko je bio komandant četničkog „Gvozdenog puka“ koji je avgusta 1944. na Krnovu pretrpio težak poraz u sukobu sa VII crnogorskom brigadom?

Pavle Đurišić.

(5 bodova)

26. Poređaj hronološkim redosledom nasumično date događaje iz Drugog svjetskog rata upisujući početna slova ispred događaja na linijama sa rednim brojevima:

- A) "Bitka čelika"
- B) Bitka u zalivu Lejte
- C) Bitka kod Rta Matapan
- D) Kapitulacija njemačkih snaga u Staljingradu
- E) "Atlantska povelja"

- 1. – C
- 2. – E,
- 3. – D,
- 4. – A,
- 5. – B.

(4 boda)

27. Period „hladnog rata“ obilježen je i velikom trkom u naoružanju između velikih sila. Jedan od simbola vojne moći bilo je posjedovanje atomske bombe.

Tvoj zadatak je da pored godine upišeš ime države koja je tada konstruisala atomsku bombu.

- a) 1945. Godina - **SAD**;
- b) 1949. godina - **SSSR**
- c) 1952. godina - **V. Britanija**;
- d) 1960. godina - **Francuska**;
- e) 1964. godina - **Kina** .

(5 bodova)

28. Godine 1955. formiran je vojno-politički savez socijalističkih evropskih država poznat kao „Varšavski pakt” kao protivteža ranije formiranom NATO-paktu. Jedna država od 1962. ne učestvuje u radu pakta, a 1968. i formalno napušta Varšavski pakt.

Tvoj zadatak je da na praznoj liniji upišeš tačan naziv države od četiri ponuđena odgovora:

- a) Poljska
- b) Mađarska
- c) Albanija**
- d) Bugarska

_____ .

(1 bod)

29. Koje godine je potpisan mirovni sporazum u Dejtonu u SAD kojim je okončan rat u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini?

Zaokruži redni broj ispred odgovora koji smatraš da je tačan:

- 1. 1993.
- 2. 1994.
- 3. 1995.**
- 4. 1996.

(1 bod)

